

er et virkelig og tydeligt Skridt til at føre det ind i Livet, hvad jeg tillader mig at kalde Ræringsfrihedens Idee. Jeg mener ikke med dette Ord at sigte til Noget, som kun skulde være tilgjængeligt for en vis højere Oplysning eller en sjeldnere Mandrigthed; jeg mener tværtimod de for Hvermand tilgjængeligste og forstaaeligste Grundsætninger og som just derfor udmærke sig derved, at deres Betydning og Værd ikke vexler med Tiderne, men at de til enhver Tid beholde samme Sandhed og Kraft. Saaledes den ganske simple Ting, at naar Noget har to arbejdsvante og arbejdsdygtige Hænder, og naar han trænger til at ernære sig ved dem, saa kan der ikke billigt nægtes ham Ret til at bruge dem dertil ogsaa med Kones og Børns Hjælp, saalænge han gjør det paa en ærlig og redelig Maade, og ikke anretter nogen Skade enten for Enkelte eller for det Almene. Jeg troer, at dette henhører til de Sætninger, som ere tiltalende for alle Mennesker, og jeg mener, at denne Paragraph 16 er saa langt fra at være den, der har frembragt Utilfredsheden hos vore agtværdige Ræringsdrivende, at jeg tværtimod troer, den kan henregnes til de forsonende Paragrapher, og er den af disse, som vil bringe dem til villigere at taale, hvad der kunde være dem nærgaaende. Jeg beklager kun, at denne Paragraph ikke er bleven stillet i Epidfen.

Til mit Ansørte skal jeg endnu sige, at det dog ikke er Ræringsfrihedens hele Idee, der ligger i denne § 16; men det er Arbejdsfrihedens, og Paragraphen er i flere Henseender affattet maadeholdent; men den giver ganske vist Alle og Enhver Ret til, uden Fare for Ræringsprocess, at forsjene sit Brød med sine egne Hænders Arbejde, hjulpet dert af Kone og Børn.

Imidlertid er der to Ting, jeg i Affattelsen har savnet. Den ene er, at der ikke udtrykkelig staaer, at disse, hvem det skulde være tilladt under denne Begrændsning at arbejde, tillige have Ret til at sælge, hvad de bearbejde, og den anden er, at der heller ikke tydeligt er udtalt, hvad der i Forhold til de Ræringsbrugere, som have vundet Borgerkab eller Ræringsbeviis, turde være fornødent efter Beskaffenheden af den hidtilværende Tilstand og af det hele System, som efter Lovforslaget skulde træde istedet. Hvad det Første angaaer, nemlig at det ikke tydeligt er udtalt i § 16, at de Bedkommende ogsaa skulde have Ret til at sælge, hvad de producere, har vel det ærede Uvalg i sin Betænkning yttret, at dette var tydeligt nok. Derimod maa jeg yttre, at der dog kan være meget stor Tvivl om, at denne Tydelighed er tilstede, og at man ikke af denne Paragraph, sammenholdt med hele Forslagets øvrige Indhold, kunde uddrage en Paastand om, at Salgsretten ikke var given. I § 23 er det fundet fornødent at indføre en udtrykkelig Tilladelse for Haandværkere og Fabrikanter i Njøftæderne til at falholde deres Varer fra Værksted, Fabrikbopæl eller aabne Boutikker. Der vil dog kunne spørges: naar det holdes fornødent udtrykkelig at tillade dem, der have taget Ræringsbeviis eller Borgerkab, at falholde deres Varer, hvorfor skulde det da ikke være ligesaa fornødent, at saadan Tilladelse var udtalt i § 16, dersom den var tilkønt ogsaa de derunder Henhørende? Endnu tydeligere Anledning til saadan Tvivl ligger i sidste Affnit af § 37, hvor det endogsaa med Hensyn til dem, der producere Landvæsen's producter, er fundet nødvendigt udtrykkelig at sige, at det er dem tilladt at sælge de selve af dem selv tilvirkede Varer.